

Helse- Og Omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.:

25/8438 - 1

Saksbehandler:

Pål Arne Falk-Løvvik

Dato:

27.10.2025

Brukerstyrt personlig assistanse – behov for bærekraftig utvikling og nasjonal oppfølging

Ullensaker kommune ønsker med dette brevet å belyse utviklingen i ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og hvordan dagens innretning utfordrer kommunenes økonomiske og faglige bærekraft. Brevet er sendt som et bidrag til den pågående nasjonale diskusjonen om hvordan intensjonen bak BPA best kan ivaretas innenfor forsvarlige rammer og gjør ordningen mulig å følge opp i praksis.

BPA-ordningen har stor betydning for de som mottar tjenesten. Den gir mennesker større fleksibilitet i hverdagen, færre hjelpere å forholde seg til, og reell mulighet til å leve selvstendige liv og delta i samfunns- og arbeidsliv. Ordningen bygger på likestilling, deltakelse og verdighet, verdier som kommunen fullt ut deler. Samtidig viser erfaringene i kommunesektoren at dagens organisering og finansiering på sikt kan undergrave ordningens verdigrunnlag.

År	Antall brukere	Snitt timer/uke	Totaltimer/år	Kostnad (mill. kr)	Endring %
2022	45	32	76 000	47	–
2023	60	34	107 000	62	+32 %
2024	73	40	153 000	74	+19 %
2025	79	39	163 000	81	+9 %

I Ullensaker kommune har utviklingen de siste årene vært tydelig. Kommunen har i dag 79 brukere med gjennomsnittlig 39 timer assistanse per uke. I løpet av tre år har antallet vedtak hatt en vekst på nær 90 prosent. De samlede utgiftene til BPA utgjør nå om lag 81 millioner kroner årlig. Det tilsvarer omtrent 8 prosent av helse- og omsorgssektorens budsjett på cirka 1 milliard kroner, og nær 2,7 prosent av kommunens samlede driftsbudsjett. Dette er en raskere utgiftsvekst enn for noen annen tjeneste i sektoren.

Ullensaker kommune er i en særstilling på dette området. En vesentlig andel av kommunens BPA-brukere er barn og unge med omfattende bistandsbehov som får sitt opplæringstilbud ved kommunens Ressurssenter for barn og unge. Senteret tilbyr et helhetlig tilbud med skole, avlastning og spesialpedagogisk oppfølging, og den høye kvaliteten på tilbudet gjør at det tiltrekker seg familier

fra andre kommuner. Dette innebærer samtidig at kommunen får en høy andel og mer komplekse BPA-saker. For kommunen blir derfor finansieringsmodellen ekstra krevende, fordi kostnader i praksis forskyves fra stat til kommune uten at inntektsgrunnlaget endres tilsvarende. Disse mekanismene er ikke unike for Ullensaker, men vår situasjon illustrerer hvordan statlige rammer og lokale forhold virker sammen. Når kommuner som Ullensaker tar et særlig ansvar for brukere med store og sammensatte behov, bør finansieringssystemet reflektere dette. Når BPA vokser raskere enn sektoren ellers, svekkes handlingsrommet til å finansiere forebygging, rehabilitering og omsorgsboliger, altså tiltak som i utgangspunktet skulle redusere behovet for BPA.

Bak tallene ligger flere drivere. For det første har den økte rettighetsfestingen og fokuset på BPA som frigjøringsordning, særlig etter NOU 2021:11 «Selvstyrt er velstyrt», skapt høyere forventninger og et større søknadsvolum. For det andre opplever vi at søknader i økende grad initieres/støttes av leverandører av BPA ordninger, advokater og interesseorganisasjoner. For det tredje ser vi at det er en økende forventning om at ordningen brukes som kompensasjon når kommunen ikke har tilstrekkelig kapasitet i omsorgsboliger, avlastning og dagtilbud. I tillegg opplever kommunen at Statsforvalterens praksis i enkeltsaker bidrar til et høyt timeomfang og setter krav til presisjon i vedtak som reduserer kommunens reelle skjønnsrom.

I Ullensaker kommunes budsjett- og økonomiplan for 2025–2028 er BPA løftet frem som en av hovedårsakene til presset på driftsnivået. Kommunestyret har derfor bestilt en gjennomgang av ordningen og vurdering av organiseringen. Foreløpige beregninger viser et potensial for reduserte kostnader ved å organisere ordningen som en helkommunal tjeneste uten bruk av eksterne leverandører.

Når vi løfter blikket, blir bildet blandet. NOU 2021:11 beskrev på en god måte intensjonen bak BPA, men utvalget konkluderte med dissens i synet på hvordan ordningen burde reguleres. Det førte til få klare anbefalinger for hvordan økonomisk og faglig bærekraft kan sikres. Kommunesektoren står derfor igjen med utfordringen alene. Ullensaker kommune mener tiden nå er inne for at departementet og Stortinget tar stilling til hvordan ordningen kan utvikles slik at både likestillingsmål og bærekraftsmål ivaretas.

Vi er kjent med at det fra nasjonalt hold trekkes frem analyser som viser at BPA kan være samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det er riktig at nyere samfunnsøkonomiske vurderinger peker på kostnadseffektivitet i mange situasjoner sammenlignet med alternative tjenester, blant annet ved høy andel tid direkte hos bruker og mindre reisetid. Samtidig varierer forutsetningene fra kommune til kommune, og de administrative og arbeidsrettslige oppgavene kommunen må bære er ikke alltid reflektert i timeprisene. KS og flere tverrdepartementale utredninger viser at dagens regelverk og tilskuddsordninger for ressurskrevende tjenester begrenser kommunenes mulighet til effektiv styring. Bildet er derfor sammensatt siden ordningen fungerer godt for mange brukere, men må justeres for å være bærekraftig for alle kommuner, også i perioder med merforbruk og strammere økonomiske rammer.

Vårt anliggende etter dette er enkelt. Vi ber om en målrettet nasjonal oppfølging som gjør to ting samtidig, ivaretar brukernes rett til likestilling og styrker kommunenes reelle styring og oppfølging. Vi ønsker dermed å peke på tre områder der det er behov for nasjonal oppfølging:

1. En mer balansert finansieringsmodell

Kostnadene ved BPA bæres i dag i hovedsak av kommunene, mens gevinster som økt yrkes- og samfunnsdeltakelse i stor grad tilfaller staten. En deling av kostnader og gevinster mellom stat og kommune vil gi bedre samsvar mellom ansvar og insentiver.

2. Nasjonale rammer for timefastsettelse og tjenesteavgrensning

Det er store variasjoner mellom kommuner i hvor mange timer som tildeles, og hvilke oppgaver som inngår. Dette skaper ulikhet og gjør planlegging vanskelig. Tydeligere retningslinjer for vurdering, omfang og oppfølging vil styrke rettssikkerheten for brukerne og styrbarheten for kommunene.

3. Tilrettelegging for kommunal organisering og kvalitetsoppfølging

Flere kommuner vurderer å drifte BPA i egen regi. Dette krever oppstartskostnader, arbeidslederopplæring, HMS-systemer og administrativ kapasitet. Et målrettet tilskudd til implementering og kvalitetssikring vil bidra til at ordningen blir både tryggere og mer effektiv.

Ullensaker kommune ønsker ikke å svekke ordningen. Tvert imot mener vi at BPA kun kan realisere sitt fulle potensial dersom den blir økonomisk bærekraftig for kommunene som skal bære ansvaret. Vi håper derfor at departementet vil bruke pågående utredninger til å fremme konkrete forslag som sikrer både likestilling for brukerne og økonomisk realisme for kommunene. Vi tror at en slik gjennomgang kan legge grunnlaget for en mer robust og forutsigbar BPA-ordning til beste for både brukere, kommuner og samfunnet som helhet.

Vi stiller gjerne til disposisjon for videre dialog om hvordan dette kan løses i fellesskap mellom stat og kommune.

Med hilsen

Erling Sigmund Kristiansen
Kommunedirektør

Pål Arne Falk-Løvvik
enhetsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur